

LUPȚA

le combat

Director : Mihai Korne

Redactor : Antonia Constantinescu

COSTUL ABONAMENTULUI PE UN AN

În franci francezi

FRANTA
EUROPA

FRF 250
FRF 300

În alte valute tariful este majorat
pentru acoperirea cheltuielilor
bancare :
DM 100 - Fr. Elv. 90 - L St. 35

Cu avionul :

AFRICA
AMERICA DE NORD
ISRAEL
AMERICA DE SUD
ASIA
AUSTRALIA

FRF 350

USA 60 sau echivalent

FRF 400

USA 70 sau echivalent

125, Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud - France

Téléphone : (33-1) 41 12 03 73 - Télex 270125F

Commission Paritaire N° 65481 - C.C.P. : 11 341 71 A Paris

Téléfax : (33-1) 41 12 03 79

Numărul 257

7 decembrie 1995

ORIENTĂRILE OPOZIȚIILOR

(urmarea articolului Pauperizarea României din numărul trecut)

Sondajul din 15-22/IX/95 arată creșterea părerilor favorabile despre președintele Iliescu de la 32% la 38%, a celor despre PDSR și Partidul Democrat (P.D.) al lui Petre Roman respectiv de la 28% la 34% și de la 7% la 9%. Părerile favorabile profesorului Constantinescu erau în scădere de la 18% la 16%, iar cele favorabile celorlalte partide din opoziția democratică de la 38% la 36%.

În timp ce partidele guvernamentale suiau de la 48% la 53%, ansamblul opoziției democratice, inclusiv P.D., rămâne constant la 45%, iar UDMR cu 6% părea să evolueze către o poziție mai neutră față de guvern decât în trecut.

Sondajul arată, de asemenea, că din 35 de personalități enumerate pentru a candida la președinție, nici una nu întrunește suficiente de păreri favorabile, spre a fi aleasă din primul tur. Dni Năstase și Roman sunt în scădere, respectiv de la 7% la 5% și de la 4% la 3%.

Dni Constantinescu și Iliescu rămân deci candidații la președinție cei mai verosimili.

În ciuda acestor cifre defavorabile opoziției, am constatat însă că majoritatea populației (60%) este nemulțumită de guvern și numai 37% sunt mulțumiți. Ajungem astfel la concluzia că opoziția poate câștiga dacă nu repetă anumite greșeli și propune țării un program coerent, consecvent și curajos.

Rezumăm în acest articol slăbiciunile celor două opoziții urmând să abordăm programul într-un viitor articol.

După fărâmițarea diferitelor partide liberale, inclusiv PAC-ul, care a scăzut la 5%, și absorbirea vechiului partid Social-Democrat de către P.D., partidul lui Petre Roman va capta o parte importantă a voturilor liberale devenind, pe semne, al treilea partid al țării. Fenomenul poate fi accelerat dacă viitoarea lege electorală mărește la 5% procentul minim de voturi pentru reprezentanții în Camera sau Senat și ne putem aștepta la fuziuni sau cel puțin treceri numeroase de al PUNR și PAC la PDSR, PD sau CDR.

Partidul Democrat (P.D.) va juca, deci, un rol important în viitorul parlament. În schimb, Petre Roman, rămâne compromis de anii de guvernare cu Iliescu și partidul nu dispune de alt candidat care să aibe actualmente șansa de a fi prezent la cel de al doilea tur, necum să fie ales președinte al României.

P.D. poate, desigur, împiedica alegerea ca președinte a unui candidat al opoziției, dar în acest caz își limitează propriile posibilități de creștere. Dacă prezintă un candidat care să destrame opoziția, sau se aliază fățiș cu PDSR-ul, Partidul

Democrat devine sprijinitorul lui Ion Iliescu și implicit satelitul acestuia. În această ipoteză, chiar dacă dnii Roman, Stolojan, Babiuc ș.a. obțin posturi cheie sau formează viitorul guvern, structurile existente ar permite oricând președintelui Iliescu și Consiliului Superior al Apărării să orienteze politica României, fără a ține cont de hotărârile guvernului sau de votul parlamentului. Nu este de mirare că, în aceste condiții, în septembrie trecut, 69% din persoanele întrebată aveau părere proastă despre parlament și doar 29% păreri bune.

Pentru ca PD să poată deveni un partid puternic, trebuie pe de-o parte să scape de sub controlul forțelor oculte și pe de alta să-și definească opțiunea politică alegând între dirijismul socialist din perioada anilor 1950 și economia de piață a democrației sociale actuale.

În România, ca și în celelalte state fost comuniste, opțiunea este mult mai grea decât pare deoarece marea majoritate a cadrelor și aderenților, inclusiv cei care se prevalează de concepții liberale, sunt formați și și-au dobândit pozițiile sociale în cadrul economiei de stat. Astfel profesori, dar și doctori, farmaciști, ingineri sau juriști, categorii sociale care în Occident formează cadrele de bază ale economiei de piață, rămân în statele fost comuniste deseori adepții planificării centralizate a vechiului sistem.

Dependența lor de structurile statului, ca metodă de lucru sau gândire, este atât de puternică, încât atrofiază în mare măsură aspirațiile sociale care în Occident sunt specifice partidelor social-democrate.

În România, subordonarea individului față de stat nu este un fenomen recent și nu datează de la instalarea comunismului.

În ciuda denumirii sale, Partidul Liberal a fost din primele timpuri, și mai cu seamă după primul război mondial, un partid dirijist care s-a servit de stat pentru a stăvili concurența economică și politică. Asemenea tradiție înlesnește o colaborare între liberalii din PAC sau din diferitele partide cu acest nume și marxisti, deveniți social-democrați, din PD. Este însă mai puțin probabil ca ansamblul alegătorilor, care își manifestă astăzi preferințele pentru aceste partide, să și voteze pentru candidații unei viitoare coaliții între liberali și PD. Această coaliție nu ar ajunge, pe semne, să totalizeze printre opozanți cele 18% din intențiile de vot exprimate în septembrie în favoarea PD, PAC și diferitelor partide liberale.

Partidul Democrat sau coaliția pe care ar

conduce-o cu liberalii, reprezintă, în schimb, un pol de atracție valabil pentru membrii și alegătorii PDSR. Mulți dintre aceștia își dau seama că politica președintelui Iliescu și a guvernelor sale nu mai are ce le oferi, după degradarea și delapidarea avutului național din ultimii șase ani. Prețul depreciat la care se negociază cupoanele și titlurile de proprietate ale privatizării constituie cea mai bună confirmare a neîncrederii care se reflectă în nemulțumirea populației. Există, desigur, persoane care profită de deprecierea titlurilor, dar marea masă trage numai ponoasele întreprinderilor care falimentează și își licențiază salariații în continuare.

Partidul Democrat poate oferi atât vechii nomenclaturi, cât și celei noi, din care fac parte cele mai multe din cadrele sale de conducere, o alternativă liniștitoare : adaptarea la economia de piață păstrând avantajele dobândite într-un sistem politic mai democrat decât cel actual, dar în care statul și cei care îl controlează ar păstra majoritatea atribuțiilor actuale.

Cadrul politic pentru care militează PD-ul și liberalii dirijști din jurul său poate reprezenta un progres neîndoielnic față de regimul actual, cum la rândul său acesta a constituit un progres față de regimul Ceaușescu pe care l-a înlocuit. România nu se poate însă mulțumi cu asemenea etape lente care nu ne permit să înlăturăm întârzierea acumulată față de restul Europei, ci dimpotrivă, ne silesc să o amplificăm.

În ultimii șase ani, elementul motor al opoziției nu au fost nici partidul liberal și fracțiunile sale sau PAC-ul, care stârnise mari speranțe la constituire, nici Petre Roman, după înlăturarea sa de la putere.

Opoziția consecventă s-a grupat în jurul lui Corneliu Coposu, a PNȚCD-ului, Alianței Civice și a Convenției (CDR).

Corneliu Coposu a conceput această opoziție în tradiția democrației antebelice, ceea ce reprezintă o continuitate dar totodată o povară.

Pe plan moral și civic, restabilirea legăturii cu trecutul era indispensabilă pentru a redobândi conștiința ce ne fusese denaturată timp de peste 5 decenii, cu sloganuri urlate, înscenări puerile și promisiuni deșarte. Nici un popor nu-și poate împlini destinul dacă nu-și însușește trecutul, bun sau rău.

Concomitent, Corneliu Coposu a trebuit să ducă și povara unor oameni și instituții depășite. Se va vedea în lunile ce vin, dacă și ciți din tovarășii săi politici și de suferințe i-au înțeles misiunea și împărțit povara.

Conflictele de persoane sunt inevitabile dar nu

Mihai Korne

pag. 5

■ Camera Deputaților au acceptat amendamentele propuse la Legea Învățământului în urma grevei studenților, cu excepția proporției de reprezentativitate a acestora în senatele universitare și inviolabilitatea spațiului universitar. Senatul însă tergiversează. Mai ales că legea trebuie rediscuțată și din perspectiva UDMR, care a depus în acest sens peste 250.000 de semnături.

În 23 noiembrie, profesorilor care au demonstrat împotriva bugetului rezervat învățământului și a retribuțiilor lor mizerabile, li s-au alăturat și studenții Universității București.

■ În 9 noiembrie, după Camera Deputaților, Senatul a aprobat modificările cerute de Curtea Constituțională la Legea caselor naționalizate. Prima modificare se referă la cetățenii români din străinătate care vor beneficia, ca și cei din țară, de despăgubiri, a doua prevede ca Legea să reglementeze doar situația imobilelor cu "titlu". Tevatura menită să dea o aparență de mecanism democratic, n-a ameliorat cu nimic caracterul spoliator al legii. Parlamentarii arcului guvernamental au fost susținuți de cei ai partidului lui Petre Roman și de UDMR. Senatorii țărăniști și mare parte din cei liberali, care contestă legea, au părăsit sala în momentul votului.

Modificările au fost adoptate cu 89 de voturi pentru, 4 contra și o abținere lată însă că votul electronic s-a comportat ca Pristanda numărând steagurile. În total, 20 de voturi "pentru" aparțin unor senatori care nu se aflau în sală, printre care Oliviu Gherman și Jean Predescu, plecați tocmai în China. S-a cerut invalidarea votului, întrucât majoritatea necesară pentru adoptarea legii este de 72 (89 - 20 = 60). Cum nu este prima dată când votul electronic e de partea partidului de guvernământ, a fost convocat dr. ing. Victor Toma, membru de onoare al Academiei. Autoritatea tehnică a explicat că sistemul votului electronic s-a realizat cu elemente IBM, "concepția proprie românească aducând o economie de cca un miliard de lei". Posibil. Sigur este că a adus și o economie serioasă de corectitudine care pune în dubiu toate voturile din Senat, începând cu 1993, când a fost pusă în funcție instalația. Puterea nu s-a lăsat tulburată de această aritmetică șchioapă și președintele a promulgat legea în ciuda protestelor.

PL'93 pregătește un document, referitor la această lege, care, înainte de a fi trimis la Consiliul European, va fi prezentat tuturor partidelor de opoziție, pentru a îndepărta riscul ca organismele europene să socotească că principiile antidemocratice ale legii ar caracteriza întreaga societate românească. În fine, păgubiții sunt sfătuiți să nu accepte despăgubirile, să atace statul în justiție și să se adreseze apoi individual Curții Europene de Justiție de la Strasbourg.

■ Oliviu Gherman revenit în patrie pe 10 noiembrie, declara că, discutând cu autoritățile chineze, a ajuns la concluzia că planificarea "nu este un element advers al tranziției, dacă este realizată cu mijloace economice"!

■ PL'93 a inițiat 5 moțiuni, toate respinse, privind nedistribuirea către populație a cărții albă de alegător. Ministrul de Interne, Doru Ioan Tinca, sfidând legea, susținea că aceste cărți n-ar fi necesare pentru alegerile locale. Numai că, potrivit elgii, aceste cărți trebuiau distribuite pînă la 31 decembrie 1992! Dr. Corneliu Turianu explica însă ca la întârzierea de trei ani se adaugă aberația care face ca în distribuirea acestor cărți să fie

implicați prefectii și primarii, ministerul Justiției fiind ocolit, ceea ce nu este o garanție împotriva fraudei. Or, în toate țările democratice - ca și în România dinainte de război - întreg procesul de distribuire a cărților de alegător depinde de corpul independent și neutru al magistraților.

■ În legătură cu eficiența muncii parlamentare, Dr. Corneliu Turianu analiza la sfîrșitul lui octombrie în *România liberă* decizia (în unanimitate) a comisiei parlamentare prin care cei doi ofițeri SRI care au filmat doi ziarști pe Terasa Anda n-au încălcat legea! Dosar închis. Or, cei doi serești au încălcat Constituția, care stipulează dreptul persoanei de a dispune de ea însăși, deci și de imaginea ei, fiind, pe ascuns, fără consimțământul lor, într-un cadru privat, două persoane care nu lezaseră drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri. Incompetența comisiei parlamentare SRI este flagrantă, constată fostul președinte al Tribunalului București. Mai grav, marile acte de corupție, apartamentele însușite ilegal sunt sustrate instanțelor judecătorești și îngropate de comisiile parlamentare, care, dincolo de jocuri de interese, suspendă astfel principiile juridice.

■ În 21 noiembrie s-a discutat în Senat prăbușirea leului. O devalorizare de aproape 50% într-o lună. FMI contestă cifrele guvernamentale privind Produsul Intern Brut (PIB). Guvernul a dat vina pe guvernatorul Băncii Naționale, și împreună a găsit un țap ispășitor în speculatori. Realitatea este cu mult mai gravă: dezechilibrul dintre import și export, datorat tergiversării reformei. Opoziție a depus, în 28 noiembrie, o moțiune de neîncredere față de politica economică a guvernului, la care s-a adăugat o moțiune de neîncredere privind bugetul pe 1996.

■ Pe 31 octombrie se votase (la sugestia imperioasă a Cotroceniului) ca parlamentarii să nu mai aibă voie să fie directori sau administratori ai societăților comerciale, președinți sau membri ai consiliilor de administrație, împuterniciți sau mandatați în adunarea generală a acționarilor și nici membri în consiliile de administrație ale Fondului Proprietății de Stat sau ale Fondul Proprietății Private. Așa că parlamentarii s-au decis să aibă măcar o bătrînețe înfloritoare. Și-au votat pensii majorate. Dacă unui muritor de rînd i se calculează pensia conform veniturilor pe ultimii 5 ani (un profesor universitar ar avea cca 200.000 lei lunar și un medic 180.000), aleșilor națiunii li se calculează pensiile pe ultimele 12 luni, putînd ajunge la 1.096.950 lei!

■ Biroul de conducere al PNȚCD a decis, în 16 noiembrie, ca președintele partidului, pînă la congresul din ianuarie 1996 să fie Ion Diaconescu, prieten și colaborator al lui Corneliu Coposu din 1938, pe care, după ce a trecut și el timp d 17 ani prin pușcăria, l-a reîntîlnit în domiciliu forțat.

■ În 17 noiembrie, Comitetul Executiv CDR și-a reafirmat sprijinul pentru Emil Constantinescu în calitate de președinte al Convenției și candidat unic al acesteia la președinția țării.

■ "CONTRACTUL CU ROMANIA" lansat de Convenția Democratică în 23 noiembrie (v. pag. 4), răspîndit în milioane de exemplare, va fi susținut în adunările electorale din țară cu argumente concrete furnizate de un grup de economiști. Pe de altă parte, în 4 decembrie, CDR a adoptat grila valorică pentru candidații la alegerile locale, care implică și "demisia în alb", pentru aleșii care nu vor respecta oferta politică la care s-au angajat.

■ În curînd va fi publicat Raportul Consiliului European asupra Memorialului Sighet, în franceză și engleză. Proiectul Sighet face și obiectul unui episod din filmul comandat de Consiliul European pentru Anul Toleranței și care va fi răspîndit în toate țările membre.

■ Roman Wybroski, atașat cultural al ambasadei Poloniei la București, a fost, patru ani, un prieten și un colaborator prețios al mișcării civice din România, prin analizele sale referitoare la experiența "socialismului real". La încheierea misiunii sale în România, conducerea Academiei Civice și membrii săi fondatori i-au oferit, în cadrul unei mici ceremonii, titlul de membru de onoare al Fundației Academiei Civice și l-au numit reprezentant al acesteia în Polonia. În cuvîntul său, diplomaatul polonez a subliniat că solidarizarea intelectualilor și morala creștină sunt condiții indispensabile ale luptei pentru decomunizare.

■ Pe 29 octombrie, la Sîmbăta de Sus în prezența a cca 1000 de persoane s-a sfințit o cruce în memoria luptătorilor din rezistența anticomunistă din Mții Făgăraș. Dintre oficialitățile administrative ale județului Brașov n-au participat decît reprezentanții PNȚCD. A vorbit ultimul supraviețuitor, Ion Gavrila Ogoreanu, autorul cărții, în două volume, "Brazilii se frîng dar nu se îndoiesc" care, împreună cu volumele "Închisoarea noastră cea de toate zilele" scrise de Ion Ioanid ar trebui să intre în programa școlară. Din păcate nu sunt semne, cum observa Octavian Paler în *România liberă* din 7 noiembrie: "De ce de fiecare dată cînd evocăm actele de rezistență ne oprim la grevele minerilor din vara lui '77, și la manifestația muncitorilor brașoveni, zece ani mai tîrziu, trecînd, cu o inexplicabilă reținere, peste un capitol al istoriei noastre recente - belice care contarzice, pe parcursul unui deceniu, teza fatalismului mioritic?... Filosofia resemnării ne-a măcinat multe energii, ne-a măcinat multe elanuri. Or, tocmai acest păcat capital l-am înțelege mai bine, mai corect, luminînd faptele care l-au contrazis. Iată de ce mă nedumerește relativă indiferența, vecină cu ingratinudinea, cu care e privit un capitol de curaj românesc. Să fie ea dovada că îndelungata campanie de calomniere a partizanilor de către Securitate are efecte persistente? ..."

■ Între 17-19 noiembrie a avut loc al III-lea Congres al Spiritualității Românești, condus de cei doi președinți Adrian Năstase și Adrian Păunescu și sub "înaltul patronaj" al președintelui Iliescu, la Băile Herculane. Temele au fost: *România - centru spiritual, economic și cultural al tuturor românilor. Retrospectiva 1989-1995. Proiect pentru anul 2000. Drepturile omului în relațiile cu etnicii români de pretutindeni. O întînire "de suflet și simțire românească" unde s-a vorbit despre "500 de ani de la aștearea scrisului românesc", "rolul Bisericii Ortodoxe în devenirea neamului". Emblema Congresului este lupoaica cu gemenii, într-un oval cu chenar. Din spatele lupoaicei pleacă coloana infinitului. N-au știut desenatorul și președinții "spiritualității" că Romulus și-a ucis fratele cînd acesta din urmă a trecut hotarul...*

■ Banca "Dacia Felix", aflată sub povara controalelor fiscale, este bănuită că finanțează activitățile partidului de guvernământ. Ioan Sima, președintele Băncii, a recunoscut că este pedeserist, dar crede că nimeni nu poate dovedi acuzația de a fi trezorierul ocult al puterii. Și

totuși, din "Mesagerul transilvan" (Cluj) aflăm că dificultățile băncii s-ar datora imenselor datorii ale grupului S.M. Invest - aparținând lui Sever Mureșan. Or, *Paris Match* din 6 iulie 1995 publica 20 de pagini de publicitate, "Sever Murașan și grupul S.M. INVEST prezintă România" și care, după revista bucureșteana *Capital*, ar fi costat cca 400.000 dolari. Ca să ne convingă că banca sa nu se clatină, dl. Sima cade într-o minabilă alegorie: "Dacia Felix e atacată de 2000 de ani, dar rezistă și azi!" (consemnează, evident, *Vocea României* - 16/11).

În vreme ce puterea se ocupă de "spiritualitatea românească" iar bancherii de perenitatea noastră istorică, actorii din țară au coborât în stradă pe 7 noiembrie, într-un "marș al tăcerii". Printre manifestații plecați din fața Teatrului Național spre sediul guvernului se aflau Victor Rebenciug, Mariana Mihaș, Mircea Albulescu (până nu de mult secretar de stat la Ministerul Culturii...), Ion Caramitru, Gheorghe Dinică, Ilinca Tomoroveanu, Leopoldina Bălanuș, directorii de teatru, Tudor Mărăscu și Dan Micu, regizorii Ion Cojar și Cătălina Buzoianu, actori de revista, printre care Stela Popescu și Arșinel. Li s-au alăturat muzicienii, personalul administrativ și tehnic, ziaristi de la revistele literare.

Salariul lunar de bază al unui actor este de 203.000, al unui mașinist de 127.000 lei, iar salariul lunar al unui parlamentar este de 600.000 lei. E vorba nu doar de statutul financiar și moral al artistului dar chiar de prețul real al culturii în România de azi. Hotărârea Guvernamentală 697/1995 majora veniturile cu 25% (spor neinclus în salariul de bază) doar la instituțiile "naționale" culturale. Dar și actorii de la Teatrul Național au manifestat alături de colegii lor.

Delegația condusă de Ion Caramitru, președintele UNITER a fost primită de ministrul Muncii și Protecției sociale, de Viorel Mărginean, ministrul Culturii, și, la sfârșitul celor trei ore de discuții, a sosit și Nicolae Văcăroiu. Revendicările oamenilor de teatru sunt, pe termen scurt, creșterea salariilor cu 75% (e vorba de 12.900 de persoane) și elaborarea unei legi a teatrelor (UNITER are un proiect gata de trei ani), iar pe termen lung descentralizarea teatrelor. Or Ministerul Culturii roboțește tocmai la hotărâri de hipercentralizare și control. La discuții s-a dovedit că premierul habar n-avea, de pildă, că se încalcă legea numindu-se directorii de teatru în loc ca ei să ocupe postul prin concurs. Viorel Mărginean a propus, ca un om de artă ce se află, mărirea salariilor actorilor "diferențiat, în funcție de calitatea muncii depuse"! Ceea ce va pune probleme estetice echipei de finanțisti și specialiști în protecția socială, care s-au pus pe lucru, presupunem, măsurând, pentru început, durata aplauzelor...

Manifestațiile actorilor începuseră cu o greva japoneză în timpul desfășurării la București a Festivalului Teatrelor din Europa. Polonezii, veniți cu un spectacol al lui Wajda, au adus pe scenă pancarta pe care era înscris protestul actorilor români. Guvernanții n-au fost sensibili la asemenea semne. Mai mult, *Vocea României*, adică a executivului, n-a suflat o vorbă despre demonstrația actorilor, dar titra: "România are un teatru pentru care viața merită trăită". Era replica unei ziariste italiene atestând faima internațională a scenei românești. Ce contează. Revendicările

Țara în care pseudo-comuniștii au urmat pseudo-comuniștilor...

☞ Zîmbetul e viu la Cotroceni, dar viața multora e tare grea. Kilogramul de cartofi a ajuns la 1000 lei, un pensionar putîndu-și permite luxul de a cumpăra 1-2 kg./zi. Și atît. Drept care *România liberă* recomandă cititorilor să investească în cartofi. Cu certitudine, mai de viitor decît cupoanele privatizării.

☞ 1950 lei/zi a alocat ministrul alimentației raționale, dr. I Mincu, pentru alimentația unui bolnav spitalizat. Drept care, spitalul județean Arad a decis să se apuce de agricultură spre a completa masa pacienților. Cereale și creșterea porcilor. (*România liberă*, 3 XI). Modern.

☞ Specialiștii de la AMPRESS afirmă că puterea de cumpărare a salariiilor ar fi scăzut cu 50% față de 1990, iar a pensionarilor cu 30% (*România liberă* 1 XI)

☞ O veste hrănitoare ne-o dă *Tinerama* din 1 XI. Episcopul ortodox de Buzău, P.S. Epifanie, l-a întîlnit de curînd pe idolul său pămîntean, Marele Zîmbitor. Nu la episcopie, ci la crama de la Pietroasele, de unde amîndoi au ieșit bine aghezmuți. Din discreție nu se spune care cui s-a spovedit.

☞ Cine spunea să te ferești de mămăliga moldovenească ? S-a întîmplat o minune. Conducerea consiliului județean Botoșani, pînă ieri virtos pedeseristă, a trecut cu arme și bagaje la liberalii din Convenția Democratică (*România liberă*, 30 X)

☞ *Adevărul* ne spune că în unele sate moldovene țărani ară pămîntul cu vaci costelive și seamănă cu mîna. Ca acum 100 de ani. Să păstrăm tradițiile.

☞ Inspectoratul de poliție sanitară al jud. Constanța a tras alarma pentru posibila contaminare a apei potabile din orașele Constanța și Năvodari ca urmare a aruncării apelor uzate de la centrala nucleară Cernavodă în Canalul Dunăre-Marea Neagră. O comisie ministerială, operativă, a dispus vărsarea apelor radioactive în Dunăre (*România liberă*, 4 XI). E mai discret așa.

☞ O viață trandafirică visau să aibă sătenii din Totea, lîngă Tg. Jiu, cînd au aflat că stăteau pe un butoi de petrol. Dezvoltarea sălbatică a exploatărilor din zonă a făcut ca gazele să pătrundă viclene prin pămînt pînă sub casele oamenilor. E suficientă scînteia unui întrerupător, cum s-a și întîmplat accidentînd grav un copil. S-au plantat pancarte cu "Pericol de foc" (*România liberă*)

☞ Generalul Ion Nistor, fostul anchetator al împușcaților, a confirmat recent că celebra familie deținea conturi secrete în străinătate. Elena ar fi dispus ca o parte din fondurile în valută, destinate plății datoriilor externe, să fie depuse într-un cont personal extern. Doar o parte. De aceea ar fi cerut "cheia" înaintea fugii cu elicopterul (*Tinerama*, 25 X).

În schimb, gen. Victor Atanasie Stănculescu, interogată de comisia parlamentară pentru evenimentele din decembrie '89, nu-și mai amintește cîte agende cu adrese au fost, cui le-a predat, nici cine a organizat procesul (*România liberă*, 1 XI) Firesc. Reciclat în om de afaceri miliardar, el și-a încărcat memoria cu alte date.

☞ Dom'Titi era șeful agenției SRI Argeș. Aflînd că uzina Aro avea nevoie de păcură, s-a oferit s-o ajute contra unui modest comision de 100 M

lei. Net. Concurenți invidioși l-au pîrît și, cum omul mai avea reclamații la Poliția Economică Pitești, a fost demis. Nu de tot, oameni suntem, a fost numit într-un post mai mic. (*România liberă*, 23 X) Nu se destramă ușor o tovarășie.

☞ IAR Ghimbav a cumpărat 12 elicoptere Puma din Africa de Sud. Mijlocitor, un consilier al ambasadei române din Pretoria, Benone Ghinea. Dom'diplomat, care nu era numai de capul lui, ar fi acceptat 400 000 USD. Cert este că poliția l-a arestat. Numai pe el.

☞ Întreprinzători au fost băieții Securității, întreprinzători au rămas. Organizați în bande, jefuiau prin Germania, cum s-a plîns presa de acolo, comunicînd capturarea a 200 dintre ei. 15 au fost prinși în Austria. Numai *Vocea României* (16. XI) contestă fosta lor apartenență la casta securiștilor și pretinde scuze de la presa germană.

☞ În București e uneori riscant să mînci la restaurant. 4 automobile scumpe se opresc în fața unei terase de pe Calea Giulești. Se trag focuri peste meseni. Cîțiva țigani coboară din limuzine și-i ciomăgesc pe cei de față. Apoi înșfacă un flăcău și-l aruncă în cușorul unei mașini. Și pleacă. Dar se opresc la alt restaurant, sparg geamuri și bat alți meseni. Și dispar. Se opresc undeva și scot omul-sac de cartofi spre a-l tăia în bucăți. Surpriză: "Teși, bă, și tunde-o că nu pe tine te căutam!" Norocosul a scăpat cu capul spart și un braț rupt (*România liberă*, 20 X)

☞ Nici poliția nu-și poate vedea liniștită de treburi. Cînd o femeie a fost sechestrată în casa de doi dubioși, soțul a cerut poliției ajutorul. Refuz. S-a dus la Parchetul General, dar procurorul a fugit. Nu se știe de ce-i supăra numele unuia dintre agresori : vărul lui Fane Spoitu (*România liberă*, 23 X)

☞ În noile pașapoarte românești, cetățenia este exprimată abreviat : ROM. Detaliu folosit de unii clandestini în Polonia. "Nu suntem țigani, suntem ROMI". Anecdotală povestită de ambasadorul român la Varșovia.

☞ "Regele" Ion Cioabă a anunțat că va semna un acord electoral cu PDSR. Cum romii se vor 3 milioane, succesul Zîmbitorului pentru o nouă piine prezidențială pare asigurat.

☞ *Radio Europa liberă* a difuzat știrea în premieră : Sf. Nicolae a adus României un cadou surprinzător, iarna. E drept, meteorologii anunțaseră căderi masive de zăpadă, dar cine-i crede. Așa că zeci de drumuri naționale au rămas blocate, trenurile - care mergeau - adunau sute de minute de întîrziere. În după masa zilei de 6 XII, șeful circulației anunța victorios că la București nu se înregistrase nici un accident auto. Dar și traficul era microscopic, vietza maxiam posibilă pe alocuri: 30 km/oră. În schimb, circulație mare la serviciile de ortopedie, suprasaturate. În Gara de Nord, deși plină de umbre umane, liniște. Se auzea doar clăntănitul dinților. Sala de așteptare devenise depozit de trupuri înghețate. Pe scaune, pe mese, pe jos. Într-un colț, cu capul pe-un sac, chircit pe betonul rece, un țaran rămas acolo din ajun. Scoțînd aburi pe gură, el schiță un suris: la Cotroceni musai să fie cald. Ca alesul său putea zîmbi liniștit.

Șerban DEMETRIU

Convenția Democratică din România, singura coaliție care n-a fost la guvernare și care constituie o alternativă reală pentru viitorul României și scoaterea țării din criză, a întocmit un amplu program de guvernare, însumând câteva sute de pagini, structurat pe rubrici precise : unde ne aflăm; spre ce tip de societate vrem să ne îndreptăm; propuneri concrete; ce mijloace.

La alcătuirea programului au participat specialiști, s-au avut în vedere propunerile cetățenilor la numeroasele întâlniri CDR, mai ales cu oamenii satelor. În fond, necazurile și durerile oamenilor sunt și ale celor care au întocmit programul și ale liderilor CDR.

În 23 noiembrie, CDR a lansat un rezumat al programului său, sau un contract cu România, în care sunt prezentate 20 de soluții care, dacă nu vor fi respectate în 200 de zile, alegătorii pot renunța la cei aleși. În curând, într-adevăr, va sta numai în puterea românilor să aleagă dacă vor urma alți patru ani, cu aceleași necazuri și minciuni, sau dacă fiecare dintre noi își va recăpăta demnitatea de cetățean al unei României democratice și puternice.

Cunoaștem problemele, temerile și speranțele dumneavoastră, ele sunt și ale noastre. Nu peste mult timp, la alegerile generale, puterea va sta în mâinile Dumneavoastră. Veți vota. Trebuie să o faceți în cunoștință de cauză. Dacă o veți alege și va veni la putere, Convenția Democratică din România va îndeplini cu strictețe următoarele obligații, pe care și le asumă cu fermitate, în baza unor studii realiste, responsabile și îndelungate.

1. În 200 de zile va pune în posesie toți proprietarii terenurilor care nu se află în litigiu și va elibera titluri de proprietate tuturor persoanelor al căror drept de proprietate a fost reconstituit.

2. În 200 de zile va supune parlamentului un set de legi potrivit cărora:

Fostele moșii devenite IAS-uri sau gospodării de partid și rămase în proprietatea statului vor fi împărțite cu prioritate familiilor cu mulți copii, tinerilor țărani lipsiți de pământ, tinerilor dispuși să devină fermieri, specialiștilor din domeniu, stabiliți la sat și altor persoane îndreptățite. Vor fi exceptate de la împărțire terenurile pe care s-au construit institute de cercetări și ferme de semințe.

Va fi anulat impozitul agricol până în anul 2000.

Va fi reconstituit dreptul de proprietate al țăranilor asupra mijloacelor de muncă de care au fost deposedați la intrarea în CAP-uri în vederea despăgubirii. Vor fi înapoiate pădurile și izlazurile proprietarilor de drept.

Va fi asigurată creditarea directă a țăranilor pentru procurarea de îngrășăminte, ierbicide, semințe, motorină, nutrețuri și alte mărfuri necesare producției, precum și pentru cumpărarea în rate a plugurilor, tractoarelor și celorlalte utilaje agricole.

Dobînda pentru aceste credite va fi redusă la jumătate din dobînda practică de bănci în mod obișnuit, diferența fiind subvenționată de stat. Aceste credite vor putea fi rambursate și în produse agricole.

3. În 200 de zile va supune Parlamentului o lege potrivit căreia tinerii, specialiști din agricultură, precum și învățătorii, medicii, preoții care se stabilesc la sat, vor primi lot pentru casă, facilități pentru construcția casei și 1 ha de teren agricol.

4. Pensiile țăranilor cooperatori CAP vor fi recalculat corelat cu momentul când au început sa lucreze în agricultură. Pensia va reprezenta cel puțin jumătate din salariul mediu pe economie.

5. Tinerilor li se vor crea facilități reale pentru procurarea de locuințe, punându-li-se la dispoziție

Dacă aleg minciuna, românii sunt invitați să voteze partidele ce ne-au condus pînă acum.

Dacă aleg demnitatea, prin acest contract cu România, românii sunt invitați să voteze Convenția Democratică, care se obligă să înceapă democratizarea reală a țării și schimbarea cursului vieții oamenilor, prin acest "Program al celor 200 de zile", alcătuit tocmai pe baza propunerilor alegătorilor și perfect posibil.

Un asemenea contract prevede un buget echilibrat, reforme reale pentru protecția socială, protejarea tinerilor, a pensionarilor, reducerea impozitelor familiei.

Au mai rămas doar câteva luni ca să hotărîți ce ne așteptăm în următorii patru ani: continuarea minciunii sau domnia demnității.

Contractul cu România va fi semnat înainte de alegeri de toți candidații CDR, care vor promite să-l respecte cu strictețe altfel obligîndu-se să-și dea demisia din funcțiile în care au fost aleși.

Accesul CDR la televiziune fiind limitat, susținătorii CDR sunt hotărîți să difuzeze acest Contract în toate satele și orașele României.

terenuri și credite pe termen lung, cu o dobîndă de maximum 10%. Un program paralel va fi dezvoltat pentru cei care își întemeiază o familie. Va fi înființat Fondul Național pentru Locuințe.

6. În 200 de zile vor fi elaborate proiectele pentru construirea unor cămine studențești cu 10.000 de locuri, iar în următoarele 18 luni acestea vor fi date în folosință.

7. În 200 de zile va fi prezentat un program guvernamental de garantare a integrării economice a tinerilor și de sprijinire a persoanelor angajate prima oară. Pînă la găsirea unui loc de munca absolvenții vor primi un ajutor social.

8. În 200 de zile vor fi recalculat toate pensiile de asigurări sociale în funcție de salariile medii corespunzătoare profesiei practicate. Vor fi scoase de sub controlul guvernului bugetul asigurărilor sociale și fondul de pensii. Se va reînființa Casa Autonomă a pensiilor, sub administrație privată.

9. În 200 de zile vor fi stabiliți indicatorii sociali minimali pentru determinarea costului vieții, a unui nivel de trai decent, în acord cu sindicatele, uniunile patronale, organizațiile pensionarilor etc. Acești indicatori vor fi folosiți pentru stabilirea corectă și transparentă a salariului minim și a evoluției indexărilor.

10. În 200 de zile vor fi stabilite măsuri legale care să garanteze o formulare corectă a prețurilor la produsele și serviciile de bază : alimente (lapte, pîine, carne), servicii publice (electricitate, apă, energie termică și medicamente pentru copii, pensionari)

11. În 200 de zile va fi promovată o lege care să asigure femeilor, la naștere, un concediu plătit de doi ani, și un ajutor lunar reprezentînd 10% din salariul mediu pe economie pentru fiecare copil sub 16 ani aflat în îngrijire.

12. În 200 de zile va fi promovată o lege care va diminua pînă la anulare impozitul pe profitul reinvestit, în vederea creării de noi locuri de muncă, creșterii productivității și informatizării activităților.

13. În 200 de zile sistemul de impozite și taxe impuse populației va fi revizuit, în scopul diminuării lor. Va fi redus, în special, impozitul pe venituri.

14. În 200 de zile vor fi adoptate planuri guvernamentale prin care:

Vor fi pietruite și iluminate drumurile satești. În următorii doi ani vor fi executate, cu fonduri

provenind de la buget, 30% din lucrări.

Se va asigura alimentarea cu apă a satelor. În primii doi ani vor fi executate 30% din lucrări cu fonduri de la buget.

Vor fi conectate la rețelele telefonice satele. În 4 ani vor fi executate, cu fonduri de la buget, cel puțin 60% din racordurile telefonice satești.

Va fi asigurată conectarea la rețeaua de electrificare a tuturor așezărilor omenesti de pe teritoriul României, indiferent de dimensiune.

15. Va fi promovată și aplicată o lege privind declararea și controlul averii și veniturilor președintelui, parlamentarilor, membrilor Guvernului, primarilor. Va fi interzisă acumularea funcțiilor de demnitari cu cele de membru în consiliile de administrație ale societăților de stat. În cazul proprietății private, demnitarul va transmite gestionarea acesteia unei societăți de administrare, care se va constitui prin lege.

16. În 200 de zile va fi adoptată o lege prin care vor fi interzise activitățile sub care se ascund escrocherii speculative (gen "Caritas"), care pot conduce la tragedii individuale și la apariția unor îmbogățiri peste noapte.

17. În 200 de zile vor fi înăsprite pedepsele pentru infracțiunile de omor, viol, tâlhărie și furt, pentru infracțiunile de corupție și cele săvîrșite de funcționarii publici împotriva intereselor cetățenilor. Vor fi mărite fondurile bugetare destinate asigurării ordinii și siguranței publice.

18. În 200 de zile va fi promovată în Parlament o lege pentru reîmpărțirea și administrarea teritorială, ținînd seama cu prioritate de județele și localitățile abuziv desființate.

19. În 200 de zile va fi asigurată creșterea fondurilor bugetare destinate unor sectoare esențiale pentru viitorul țării : învățămînt, sănătate, cultură, cercetare, apărare.

20. În 200 de zile va fi prezentat un program guvernamental de refacere și dezvoltare a infrastructurilor : șosele, căi ferate, aeroporturi, porturi, rețele de telecomunicații. Aceasta se va realiza prioritar prin utilizarea capitalului străin și va creea numeroase locuri de muncă în domenii diverse și în toate zonele țării.

Dacă pînă la termenele respective toate aceste promisiuni nu vor fi aduse la îndeplinire, înseamnă că am încălcat prezentul contract pe care Dumneavoastră îl semnați votînd cu Convenția Democratică din România și aveți dreptul să renunțați la noi.

Președintele Federației Internaționale a Acțiunii Catolice Împotriva Torturii (FIACAT), dl Guy Auranche, însoțit de Victor Bârsan, au fost primii reprezentanți ai unei organizații nonguvernamentale care au putut să-l viziteze pe Ilie Ilășcu în celula sa de condamnat la moarte de la închisoarea Hlinoia, în 8 noiembrie 1995. ACAT-France, filiala franceză a organizației, a lansat în publicația sa din noiembrie o campanie pentru cei 4 deținuți de la Tiraspol, explicând condițiile arestării, torturile suferite, traficul procesului și publicând o scrisoare tip prin care se cere asistență medicală pentru cei patru deținuți și pe care membrii ACAT o prezintă autorităților de la Tiraspol. Iată adresa la care se poate scrie în acest scop: Ivan Vasilievitch Futchedji, Ministre de l'Intérieur, Tiraspol, République de Moldavie (scrisoare par avion, 3,70 F) iar fotocopia scrisorii la: M. Grigore Mărcuța, president du Soviet Suprême, Tiraspol, République de Moldavie și la: Ambassade de Russie, 40-50 boulevard Lannes, 75016 Paris (télécopie - 45 04 17 65)

***

Pe 1 decembrie, Parlamentul de la București a adoptat "în principiu" o rezoluție prin care să se solicite tuturor parlamentelor naționale implicarea în eliberarea lui Ilie Ilășcu și a grupului său. Numai că aceștia din urmă nu stau "în principiu" la pușcărie...

pag. 3

actorilor au fost respinse și aceștia din urmă au intrat în grevă generală. Stela Popescu și Arșinel, care participaseră la manifestație, au fost scoși din programul TvR de revelion.

Președintelui UNITER, Ion Caramitru, aflat la manifestația pentru un salariu decent, tocmai i se înmîna prin ambasadorul Andrew Beache, în ziua inaugurală a Festivalului Teatrelor din Europa, distincția pentru promovarea și consolidarea relațiilor culturale dintre România și Marea Britanie. O lecție prea subtilă pentru împătimitii "spiritualității românești".

În ciuda valurilor de demisii din PDSR, a celor 12 filiale care acuză conducerea partidului de corupție, la Consiliul Național PDSR din 24-25 noiembrie, Oliviu Gherman și Adrian Năstase au fost realeși în posturile de președinte și respectiv președinte executiv. Măgulit de încrederea acordată la Congres, Ion Iliescu a promis că, dacă va candida la anul, o va face sub stegul acestei formații.

pag. 1

neapărat nocive dacă acestea clarifică orientarea partidului și întăresc coeziunea Convenției Democratice din România (CDR).

În ultimele luni, conform sondajului din septembrie, PNȚCD pierduse un sfert din alegători, coborînd de la 12% la 9%. Acest procentaj, egal cu cel al PD-ului, era mult sub cel de 12/13% cît reprezenta, nu de mult, electoratul monarhist. Astfel, deși partidul se declarase regalist, nu a reușit să totalizeze nici măcar ansamblul acestor voturi.

În perioada ante și post belică, specificul PNȚ-ului a fost preocuparea sa socială în mediul rural și după 1944 urban, precum și opoziția națională față de ocupația sovieticilor și de totalitarismul comunist.

Schimbările ultimilor cincizeci de ani au modificat cadrul social, dar nu și problemele. Desigur, masa țărăneasă nu are aceeași pondere ca în 1945 și regimul nu este impus de trupele sovietice. Puterea reală aparține însă forțelor oculte care acționează la adăpostul unor instituții ce nu au decît aparența democrației și mizeria este mult mai răspîndită decît după război. Acestea sunt realitățile pe care trebuie să le rezolve partidele de opoziție care compun CDR. PNȚCD este partidul cel mai în măsură să o facă. Dacă rămîne fidel tradiției sale democratice și sociale, PNȚCD-ul va putea să-și revină, cu atît mai mult cît personalitatea lui Corneliu Coposu s-a impus tuturor și meritele sale se vor răsfrînge asupra partidului. Dacă însă PNȚCD-ul se sfîșie, partidul va dispărea, după tristul exemplu al liberalilor.

□

Atît pentru PDSR și PD, cît pentru diferitele grupări liberale etatiste, preocupările sociale sunt secundare, cu precădere electorale. Rari sunt membrii și mai ales conducătorii lor care să nu fi profitat de tranziție și de relații pentru a dobîndi posturi sau avuții inaccesibile cetățenilor de rînd.

Altfel stau lucrurile cu multe din cadrele locale și chiar de conducere ale Convenției care au în general venituri medii sau modeste.

Deosebirea se regăsește și în structura electoratelor. La precedentele alegeri, partidele dlor Iliescu și Roman ofereau siguranța pozițiilor și avuturilor dobîndite, în timp ce Convenția cerea schimbări fundamentale. Teama de necunoscut dar și de întoarcere la un trecut depășit au îndepărtat pe mulți dintre alegătorii potențiali ai CDR.

Astăzi, mizeria și lipsurile s-au generalizat. Nesiguranța zilei de mîine a cuprins straturi mult

mai numeroase, care și-au pierdut încrederea în capacitatea vechii și noii nomenclaturi. Elevi, studenți și profesori, țărani, muncitori și profesioniști din toate branșele, salariați sau pensionari, milioane de oameni sunt victimele inflației, incompetenței, abuzurilor și corupției celor pe care i-au ales.

Sensul Convenției este să împlinească aspirațiile acestor milioane pe care toate guvernele din ultimii șase ani i-au înșelat. Rostul Convenției este să redea speranța și încrederea. CDR nu are nevoie să combată comunismul, care s-a prăbușit oricum în 1989, și cu atît mai puțin pe cei patru milioane de foști membri PCR. Cu ei și cu descendenții lor trebuie reclădită țara, nu împotriva lor.

Convenția trebuie să ofere țării un program și structuri noi, în care fiecăruia să-și poată găsi locul. Însumînd totalitatea energiilor în aceste cadre noi, România va putea reîncepe - ca și la începutul acestui secol - o epocă de dezvoltare rapidă care sa ridice condițiile de trai ale tuturor la nivel european.

Desigur, încrederea revine greu și mulți dintre cei care au pierdut-o nu vor vota pentru opoziție. Sondajele arată că mulți dintre opoziționiștii vor prefera menținerea socialismului dirijist, votînd pentru PD și pseudoliberalii din jurul acestuia. Există însă un electorat mult mai numeros, care s-a săturat de dirijismul statal, de sacrificii fără rost și de suferință fără sfîrșit. Aceștia și nu beneficiarii puterii alcătuiesc marea masă a votanților. Aceștia sunt electoratul Convenției, dacă aceasta știe să le vorbească și mai cu seamă să le inspire încredere.

Nici în țările bogate din Occident împărțirea avuțiilor nu mulțumește pe toți, mai cu seamă în perioada actuală de criză. Totuși, marea majoritate rămîne prosperă, iar cei care nu sunt, dispun de mijloace sau ajutoare ce le permit mai tuturor un trai modest dar decent. Rari sunt cei care cer schimbări de structură în Occident, unde schimbările au avut loc după ultimul război.

Și în Franța sau Anglia, socialismul marxizant și dirijismul au frînat modernizarea ambelor țări dar au fost, treptat, înlăturate după primii zece ani, mulțumită dinamismului economiei de piață.

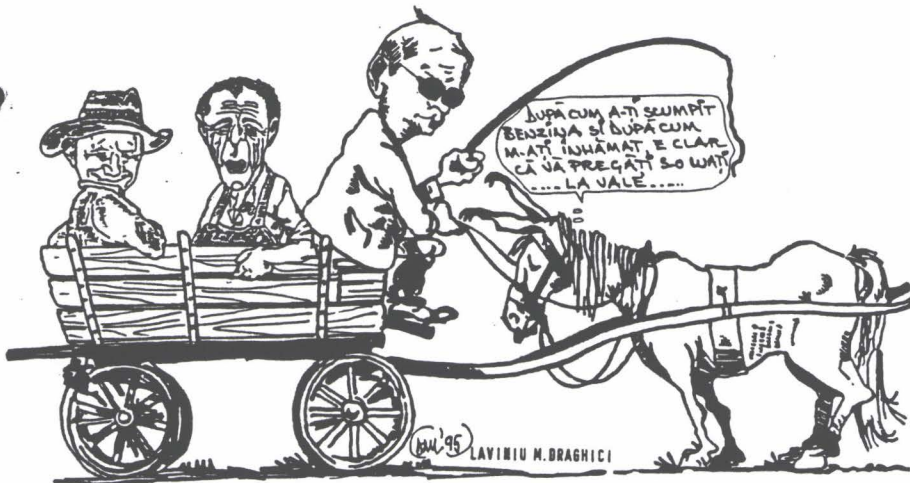
În România, prăbușirea comunismului nu a înlăturat decît parțial concepția socialismului marxizant iar dirijismul de stat s-a menținut cvasi-integral. Din cauza acestor grele moșteniri, rămînem în continuare una din țările cele mai sărăcite din Europa iar întreprinderile particulare românești sunt încă prea slabe ca să impuna schimbările necesare unei economii moderne.

La noi, modernizarea economiei pentru îmbunătățirea nivelului de trai, necesită în primul rînd o profundă schimbare politică....

Deși au opinii politice diferite, cele două curente ale opoziției, social-democrații din PD și adepții liberei întreprinderi din Convenție, pot conlucra în vederea acestei schimbări. Contacte între cele două formații au avut deja loc și vor continua. Sperăm ca scopul acestor contacte să nu fie împărțirea posturilor unui viitor guvern, ci schimbarea structurilor. Altfel, forțele oculte vor păstra controlul efectiv, țara va continua să stagneze și mizeria se va accentua.

Schimbarea structurilor trebuie să permită și României alternația politică pe care o regăsim în majoritatea țărilor europene și care le-a permis dezvoltarea ulterioară pe care au cunoscut-o în ultima jumătate de veac.

Mihai KORNE

Catherine Durandin

Histoire des Roumains

Fayard, Paris, 1995

537 pagini, cronologie, bibliografie, indice, hărți.

Au trecut aproape 200 de ani de când Românii constituie obiectul și subiectul unor sinteze cuprinzătoare scrise de străini și publicate în limbi străine. Cel dintâi a fost germanul Johann Christian von Engel, în 1804, ultima este Catherine Durandin, profesoară la Institutul Național de Limbi și Civilizații Orientale din Paris, care publică la Fayard o sinteză de aproape 600 de pagini. Între aceste două date au mai apărut încă o sinteză germană, în 1937, datorată istoricilor unguri Ladislau Makkai și Ladislau Galdi; două în engleză, semnate de Robert Seton-Watson (1934) și Keith Hitchins (1994); una în franceză de Georges Castellan, tradusă e drept și în englezește. Profesorul Julius Demel în Polonia și un colectiv în URSS au mai publicat astfel de sinteze în anii '60, dar fără mare ecou la noi.

Opera inaugurală a germanului Engel a suscitat admirația, emulația dar și polemica lui Gheorghe Șincai, Petru Maior și Budai-Deleanu, care laudau pe "vestitul" Engel, dar și înțelegeau să-i dea replica acolo unde se înșelase; în schimb, sinteza lui Makkai și Galdi a fost trecută sub tăcere, cu excepția lui G. Brătianu, ca și alte lucrări de acest fel: cartea lui Seton-Watson, de exemplu - ca și cea a lui Hitchins (abia apărută) - a fost primită cu satisfacție deoarece adopta majoritatea tezelor românești și era scrisă de un vechi prieten al României, dar nu a fost discutată. E drept că Seton-Watson se oprea la 1918 și ca evita evocarea perioadei interbelice; în schimb, cartea lui Castellan reia toate concluziile istoriografiei comuniste din epoca ceaușistă asupra epocilor mai vechi, oprindu-se prudent, la 1965.

Catherine Durandin nu ocolește chestiunile controversate, ba chiar le atacă, le disecă, le spune pe nume. Istoria Românilor acoperă toată istoria, până în ziua de azi, cu o pondere mult mai mare a istoriei recente a ultimelor două secole. Cartea ei nu este însă un manual, un repertoriu complet de date și cifre și nici nu putea fi, deoarece autoarea are un spirit sintetic care privilegiază istoria mentalităților văzute în perspectivă generală, europeană, imaginea externă și internă:

"România de azi, scrie ea, nu este o insulă și nici un laborator. Neliniștea (sau jena) contemporană este, în primul rând, rezultatul unor iluzii sfărțimate. În mai 1990, alegătorii visau la reforme în liniște. La un fel de împăcare utopică între înainte de '89 și după '89, o împăcare care ar fi fost altceva decât acapararea formelor noi ale politicii și economiei de către foștii conducători. Mulți visau, fără îndoială, la un nou statut național care să înlăture imaginea foarte neagră pe care ultimii ani ai lui Ceaușescu o imprimaseră asupra României. Or, România anului 1995 este fără imagine și este percepută în Occident într-o nuanță de cenușiu confuz: dacă nu mai există un "caz românesc", nu mai există nici un model românesc. Percepția României în Occident este asemănătoare cu imaginea actuală a Rusiei: anarhie, mafia, îmbogățire și sărăcie extreme. El în trebuie susținut împotriva forțelor extremiste mai rele decât el, Iliescu este sprijinit împotriva propriilor lui extremiști. Pe fundal se desenează amenințarea unei destabilizări și se afirmă speranța că România figurează ca un pol

de stabilitate. Instanțele occidentale, Consiliul European, CSCS, FMI, Washingtonul prin parteneriatul pentru pace tind să mențină Rusia și ajută la controlul unor eventuale și încă posibile derapaje românești. Neliniștea se naște din acest recurs - silit pentru unii și indispensabil pentru alții - la o ingerință externă. Cetățenii români sunt asistați din exterior, detestă această asistență și au nevoie de ea."

Dincolo de imagine există însă o realitate indiscutabilă: "Pe de altă parte, continua Catherine Durandin, neliniștea (sau jena) rezultă dintr-o sărăcie neexplicată. Când și de ce proiectul comunist promitean a eșuat? Încep astfel de tentative de analiză pe durată lungă: înapoierea nu datează de la înapoierea anilor '80, nici ca urmare a războiului din 1941-1945, ea era deja evocată de socialiști la sfârșitul secolului al 19, era deplinsă de revoluționarii de la 1848, era descrisă cu tristețe de călătorii occidentali în Balcani la începutul secolului al 19-lea. Cercetarea istorică merge și mai departe și dezbate urmările dominației otomane sau efectele negative ale expansiunii capitalului german iar apoi anglo-saxon în România după 1919. Măsura înapoierii în domeniul dezvoltării este comparată cu centrul și vestul Europei și întristează, azi ca și ieri, o identitate românească ce se găndește pe sine ca europeană."

Situația de azi nu se deosebește fundamental de cea din trecut așa cum o vede autoarea. De la primele reconstrucții ale trecutului românesc încercate de cronicarii secolului al 17-lea și până în zilele noastre, Catherine Durandin observa "obsesia Istoriei" care "răspunde unei nevoi de găsimă a unui înțeles pentru prezenț". Or, constata ea, "prezentul românesc contemporan este greu, dacă nu chiar trist. El are gustul amar al neputinței. Un "Ce-i de făcut?", dar fără mijloacele de a face, se repetă a doua zi după crize, războaie și revoluții, a căror inițiativă și rezolvare scapă unei mici puteri; acțiunea externă nu este decât o reacție la acțiuni străine. Prezentul prezintă o înapoiere pe planul dezvoltării economice și sociale care se pune deschis în 1848, în 1919, în 1945 sau 1989. Valorizarea trecutului, mitologizarea epocilor de aur care se îndepărtează mereu în viitor sunt o manieră de a înveșmînta nemulțumirea în măreție. Plonjarea în verticalitatea Istoriei oferă un traseu care conferă o structură și duce la negarea jenei de a aparține unei culturi periferice. Greutatea nu mai rezidă atunci în contradicție, ci în contrastul dintre sublimarea epocilor de aur trecute și a paradisurilor pierdute, pe de o parte, și denigrarea prezentului văzut ca o degradare sau o decadență, pe de altă."

Istoria Românilor apare astfel profund conservatoare a valorilor trecute la modul nostalgic, iar nu ca model, o nostalgie a ceea ce ar fi putut sau ar fi trebuit să fie. Eroul principal al acestor istorii este țărănul. În ciuda unui trecut bogat în războaie, figura emblematică a națiunii nu este războinicul (luptătorul), ci țărănul devine figura dominantă a reprezentării naționale în a doua jumătate a secolului trecut. Obiect al unui adevărat cult, țărănul este interlocutorul privilegiat al tuturor regimurilor politice de la 1848 încoace. Folclorul este considerat expresia fundamentală a geniului național, iar ortodoxia expresia ultimă a spiritualității populare.

Și totuși, țărănimea a dezamăgit și neliniștit elitele prin violența ei primitivă, prin conservatorism politic, prin mizerie și subdezvoltare, ca și prin egoism și pasivitate.

"Echilibrul între o mistică națională țărănească și o practică politică populistă este deci precară", constată autoarea: "el presupune că elitele se mobilizează pentru a transforma poporul de țărani în ceea ce el trebuie să fie. România trăiește de epes o suită de ani o mobilizare peramentă în favoarea pedagogiei și a propagandei și tulbură ființa națiunii, pe țărani. În abia un secol și jumătate, țărănul a părăsit o stare de cvasi-iobăgie, a devenit mic proprietar, a fost antrenat în colectivizare și se întoarce la mica proprietate. În ciuda acestor extraordinare transformări, persistă și astăzi căldura discursului asupra țărănimii, garanței stabilă a valorilor națiunii".

Acest discurs este refuzat de partizanii deschiderii, ai modernității și ai sincroniei de dezvoltare dintre România și Europa occidentală. Tensiunea dintre autohtonii și occidentalii poate fi observată în întreaga noastră istorie, de la cucerirea romană până în zilele noastre: în evul mediu ea se exprima în confruntările dintre catolicism și ortodoxie, mai târziu în alianța cu Ungaria și Polonia, Austria și Rusia împotriva Imperiului otoman. Evoluția istorică înregistrează o alternanță de soluții de acest tip inaugurate de înțegrarea Daciei în Imperiul roman și sfârșite cu ancorarea României în lagărul comunist ieri, în Europa, poate, mâine. Dacă regiuni ca Transilvania și Banatul, mai târziu Bucovina, au cunoscut vreme de secole modelele central-europene, Moldova și Țara Românească au oscilat mereu între solidaritatea bizantino-rusă-balcanică ortodoxă și atracția către Europa occidentală. Și, de fiecare dată, experiențele s-au terminat printr-o deziluzie: ocuparea Olteniei de Austrieci vreme de 20 de ani (1718-1739), ocupațiile austriece și ruse din secolele 18 și 19 au permis contemporanilor să măsoare incompatibilitățile dintre cele două lumi.

Unirea de la 1859 a înfîlnit la început opoziția Marilor Puteri: "cînd România a devenit independentă la 1878", scrie Catherine Durandin, Europa lui Bismarck i-a dictat comportamentul politic... Cînd România Mare s-a format în 1919, Marile Puteri victorioase au decretat dreptul și au cerut conformitatea dreptului intern cu exigențele Societății Națiunilor. Momentul inaugural sovietic sancționa o înfrîngere românească și impunea adoptarea unui model străin. În 1989, strigătul de "libertate" trebuia să deschidă o epocă nouă prin dreptul la ferircire. România urma însă, de fapt, exemplul celorlalte democrații populare și nu era pe de-a-nregul stăpînită pe destinul ei: democrații aveau dreptate cînd vorbeau de o revoluție confiscată."

Tensiunea dintre autohtonii și occidentalii, dintre conservatori și liberali înaintea lor, dintre boieri și domni în evul mediu, această tensiune conciliantă oferă o posibilă lectură a istoriei Românilor în viziunea autoarei. Ea permite, în adevăr, conferirea unui sens mulțimii de acte pașnice sau războinice reconstituite cu trudă de istorici și erudiți sub formă de cronici, sinteze articole și notițe. Istoricul de azi nu mai poate însă înregistra toate aceste fapte într-o carte de istorie generală a unui popor. Formula a tentat la noi pe un A.D. Xenopol și pe C.C. Giurescu: nici unul n-a putut să-și ducă opera la bun sfârșit. Din acest punct de vedere, Nicolae Iorga este mai modern și ultima lui mare sinteză Istoria Românilor în zece volume (1936-1939), operă de maturitate, a dezamăgit pe cei care au căutat în ea evocarea de

tip cronicăresc, pe ani, a tuturor evenimentelor și a tuturor personajelor.

O sinteză într-un singur volum obligă la sacrificarea detaliului și la prezentarea esențialului. Catherine Durandin a reținut mai ales tragismul istoriei românești, urmînd în aceasta reflecția lui Blaga (retragerea în Istorie), a lui Mircea Eliade (teroarea Istoriei), Emil Cioran și Constantin Noica. Dimensiunea tragică îi apare autoarei mai ales în eforturile de definire a specificului național așa cum se reflectă el în însumarea acțiunilor și gândurilor înaintașilor și a contemporanilor. Bătălia istoriei românești apare ca o relație complexă de atracție-repulsie între modernitate și arhaism, între modelele culturale occidentale (de la romani și pînă la intrarea în Europa de azi) și cele autohtone (de la Daci pînă la cele bizantino-rusobalcanice ortodoxe, cum le numește autoarea). Ieșirea din acest impas presupune o unitate de acțiune și o forță care au lipsit pînă azi Românilor. Pînă la realizarea unei adevărate sinteze între cele două modele - sau adeziune totală la unul din ele - experiența românească a istoriei apare tragică și impregnată de deriziune și auto-deriziune, cum scrie Catherine Durandin:

"Căutarea unui sens atunci cînd nu reprezintă o putere este una din căile care duc la disperare, la o cultură a deriziunii; identitatea sublimată merge pînă la căderea în disperarea negativă: o răscruce este un loc inexistent, și ce e de făcut cu o istorie care adoptă mitul și legenda, amîndouă de factură transnațională, pentru a le declara istorie națională? Ce înseamnă o apartenență care nu este nici la Europa Centrală, nici la Balcani, nici la Europa occidentală și nici la Rusia, care este o dogmă în majoritatea ei dar al cărei centru transilvănean este unit cu Roma, care este moștenitoarea Romei și Bizanțului, dar poartă o moștenire periferică? Ce înseamnă o epopee fără cuceriri, o tragedie tăcută și ce grandoare (măreție) se poate găsi într-o țărănie înapoiată pe care seducția modernității nu va înfrîza s-o antreneze către anonimatul orașelor industriale sărace? Ce se poate pretinde cu un folclor ridicat la rangul de sursă spirituală, dar ale cărei teme se regăsesc în Caucaz, în Ucraina sau în Balcani? Deriziunea, ura de sine este una din componentele unei culturi naționale care se clatină sub violența unui voluntarism epuizat al unității și continuității... Ura de sine este inseparabilă de ura față de celălalt, față de Occidentul dominator și universalist care a impus și impune încă formule inadaptable. Pentru intelectualii și ideologii conștienți de acest tragism, autohtonismul și occidentalismul nu sunt decît fețele aceleiași desertăciuni.

Atenția purtată privirii Europei occidentale în construcția identității românești este fundamentală în secolele 19 și 20. Soarta românilor depinde de strategiile exterioare, străine lor. Obiectivul elitelor politice și culturale pro-occidentale este de a convinge puterile străine de existența unei identități românești conformă cu modelele lor. Dacă există vreo nepotrivire, ea este prezentată ca provizorie, trecătoare; ea nu se datorează unui alt destin, ci unei întâzieri în realizarea unui destin identic. Partea occidentală a acceptat, dacă nu cumva a suscitac acest joc. Trebuia inventată o geopolitică a frontierei occidentale împotriva expansiunii rusești, mai apoi împotriva celei bolșevice. Cînd occidentalii au pierdut mijloacele, în 1944, de a decide asupra cordonului sanitar și au acceptat o cvasi împărțire a victoriei cu aliații

sovietici, occidentalistii din România au trăit un abandon, o părăsire. Această părăsire a fost cu atît mai dureroasă cu cît ea se grefa pe bănuiala că ei fuseseră înșelați cu mult înainte de 1944 și că, poate, se înșelaseră ei înșiși asupra identității lor. Acest echilibru greu de obținut între interior și exterior a fost instaurat de generația romantică formată în Franța și în Germania, marcată de dorința legitimă de a ieși din tăcerea Istoriei. Epoca lor îi ducea către succes și glorie, dar acești romantici uitaseră că nu există glorie fără puere.

Adevăratul zbuțum identitar marchează generația dintre cele două războaie mondiale. Înțelegerea asupra identității se pune acum la altă scară: Românii au participat la primul război mondial și această angajare în aventura modernă ar fi trebuit să se traducă prin recunoașterea unui salt decisiv în modernitate. Or, la Congresul de pace din 1919, România ia măsura marginalității sale. O adevărată acțiune - experiența războiului - nu produce adevărați actori în ochii Marilor Puteri. Identitatea figurașilor duce la o reînțoarcere violentă în ciuda reînnoirii tradiției occidentaliste. În 1919-1920 are loc o alunecare progresivă a țării către o epocă de revoluție permanentă. Un fel de insomnie lovește sferile conducătoare care voiesc progresul dar nu mai cred în forma occidentală a progresului, care caută o legitimitate fără să știe de la ce izvor să tragă această legitimitate: la Răsărit, bolșevismul se arată imperial, la Apus politica realistă (Realpolitik) pretinde să întemeieze un drept universal întrerupt într-o Societate a Națiunilor pe care Statele Unite nu o cauzionează. Generația dintre cele două războaie a produs cele mai puternice și uneori cele mai fanatice arhitecturi ale sensului. "Teroarea Istoriei", după expresia lui Mircea Eliade, este o obsesie majoră și, oricare ar fi sinceritatea opțiunilor democratice și liberale, această eroare cîștigă teren. O mare parte a tineretului dintre cele două războaie caută începutul unei noi istorii în revoluție: rusificată, militarizată, această revoluție i-a fost impusă de victoria sovietică și ocupația din 1944".

S-ar putea ca această lectură a istoriei Românilor să uimească și să deranjeze, dar este necesar ca ea să stimuleze reflecția filosofică și istorică, să permită o dezbateră asupra sensului și direcțiilor istoriei românești. Istoriografia marxista a introdus noțiunea luptei de clasă, iar apoi, în epoca lui Ceaușescu, ideile de unitate și continuitate, total incompatibile între ele. N. Iorga observase "permanența Istoriei" în existența "rassei" (sau a neamului), în adapatarea la pămîntul românesc, în credința în valorile modelului creștin ortodox de origine bizantină, în moștenirea Romei. Alți istorici, ca A.D. Xenopol, descifrau în istorie "cicluri", perioade de timp marcate de lupte pentru independență sau de influențe străine (grecești, rusești, etc). Nicolae Bălcescu vedea degetul lui Dumnezeu în epopeea lui Mihai Viteazul sau revoluția de la 1848.

Istoricul modern, care a văzut prăbușirea regimului comunist în România, este obligat să dea seamă de această revoluție și să o integreze în evoluția istorică a țării și poporului român, cu alte cuvinte să-i găsească un sens. Catherine Durandin propune un astfel de sens: oscilația între Occident și Orient, coexistența și confruntarea periodică a două discursuri politice și culturale, pretinzînd, ambele, să reprezinte adevărata identitate a națiunii române. Tensiunea între modernitate și tradiție traduce, credem, cel mai bine această realitate care face parte integrantă din specificul

PREZENȚE ROMANEȘTI

□ Între 23-25 noiembrie a avut loc primul mare colucviu internațional consacrat lui Paul Celan, care s-a sinucis în 24 aprilie 1970, la Paris. Colocviul a adunat peste 30 de participanți din Germania, Elveția, Israel, SUA, Canada, Spania, Japonia. Din România a participat la colocviu Magda Câmeci.

□ La colocviul Marcel Brion organizat de Ministerul Culturii și Biblioteca Națională pe 24-25 noiembrie, Neagu Djuvara a vorbit despre "Marcel Brion și Mircea Eliade".

□ Leontina Văduva a debutat la Paris, la Opera Bastille, în rolul Mimi din *Boema* de Puccini, pe 11 decembrie 1995. Datele celorlalte reprezentații: 14, 17, 24, 27, 30 decembrie 1995 și 2, 5, 17, 20 ianuarie 1996.

□ Alexandru Vona a primit pentru romanul recent tradus în franceză de Alain Parouit și publicat la Actes Sud, intitulat *Les fenêtres murées* premiul internațional al Uniunii Latine, decernat la Roma.

național. Modernitatea pare totuși a învinge azi, cînd purtătoarea presupusei tradiții, țărănimea, a fost redusă la cca 40% din populație, își schimbă portul, adoptă progresul (TV, aparate electrocasnice, mașini și tractoare), este alfabetizată și școlită. Datele problemei s-au schimbat, deci, ca ne place sau nu.

Dacă teroarea comunistă a persecutat pe fruntașii satelor, urmașii lor au astăzi șansa sa reintre în Istorie ca actori, iar nu ca victime ale ei. Istoria de azi a României poate fi interpretată ca o repetiție sau ca începutul unei noi istorii. Repetiție a perioadei de după 1848, cînd revoluția, deși învinsă, duce la insaturarea unor domnitori reformatroi în principate - Barbu Știrbei în Muntenia și Grigore Al. Ghika în Moldova - dar încă prea legați de stărlile din trecut și de dominația turcească și rusească. Doar înfrîngerea Rusiei în războiul Crimeii a permis exprimarea liberă a dorințelor Românilor în Divanele ad-hoc, sub protecția, să nu uităm, a celor 7 Mari Puteri europene, ceea ce a dus la unirea din 1859 și la reformele lui Cuza.

Dacă însă ne aflăm la începutul unei noi istorii, vechile tensiuni dintre modernitate și tradiție vor paraliza forțele vie ale societății românești în dezbateri sterpe și fără ieșire, producătoare doar de nostalgii. Catherine Durandin înclină către primul termen al alternativei, fără a-l exclude complet nici pe al doilea:

"Perioada post 1989 are parfumul celei de după 1848. Adepții lui 1989 rămîn izolați și oarecum pierduți într-o istorie care încă se caută pe sine. Ieșirea din comunism presupune o mutație socială și o răsturnare a imaginii insulare a națiunii pe care unii abia îndrăznesc să o facă, iar alții o refuză. După 1989, România este o țară pe care mulți o părăsesc. "Mai bine mort decît comunist", cîntau copiii în Piața Universității din București în cursul unor lungi și blînde seri de început de vară. Tristețea de după 1989 dă naștere la nostalgii: nostalgia perioadei interbelice, a monarhiei din vremea cînd regele Mihai simboliza nevinovăția, nostalgia vremurilor cînd Antonescu cîștiga războiul, nostalgia timpului cînd Ceaușescu cîștiga bătălia împotriva subdezvoltării... România produce mănunchiuri întregi de imagini în căutare de sens."

Matei CAZACU

Românii au pierdut un prieten

FRANÇOIS AGOFROY era francez de naționalitate și român de suflet. Din 1991, în urma unei călătorii de informare prin fostele țări satelite, s-a legat de țara dintre Carpați. Sosit la București împreună cu soția sa și vrînd să participe la slujba duminicală, a nimerit la biserica greco-catolică Acvila. La ieșire, doi tineri logodnici li s-au adresat într-o franecză impecabilă spre a le vorbi de Biserica lor, despre persecuțiile îndurate sub comunism, rugîndu-i să informeze Occidentul că dificultățile continuă, că toate bunurile Bisericii fuseseră furate începînd cu lăcașurile de cult... Sfătuiți de ei, francezii l-au întîlnit pe Cardinalul Alexandru Todea, Mitropolitul greco-catolic, apoi pe ceilalți episcopi și cîțiva preoți. Cei mai mulți trecuți prin pușcării, 5, 10, 17 ani. S-au cutremurat aflînd că 10 episcopi din 12 au fost omorîți sub torturi numai pentru că n-au vrut să renunțe la credința lor. Nici atunci cînd a intervenit Patriarhia Ortodoxă.

Zguduți de cele aflate, François și soția sa se întorc în Franța, adună medicamente, cărți, îmbrăcăminte, alimente și se decid a le transporta, profitînd de un convoi organizat de altă asociație. Astfel îl cunosc pe Jacques Chevalier, care petrecuse o lună în România înainte de război. Fac călătoria împreună, întîlnesc mulți români, unii mai francofili ca alții, toți însuflețiți de forța unei credințe care rareori se mai întîlnește în țările apusene. La înapoiere înființează Asociația pentru Ajutorarea Bisericii Greco-Catolice din România, François fiind ales președinte, iar Jacques vice-președinte. Obiective : prezentarea situației acestei Biserici în Franța și la Consiliul Europei,

lupta pentru restituirea bisericilor, ajutorarea materială, dezvoltarea învățămîntului în limba franceză, aducerea de seminaristi la cursuri în Franța, asigurarea unei formații continue a formatorilor. Astfel s-au transportat pînă azi cca 300 mc de mărfuri, au fost conduși în România 4 episcopi francezi, au fost aduși în Franța mai mulți preoți, între care Mgr. Ioan Ploscaru, episcopul de Lugoj, 84 de ani, dintre care 16 în pușcării. 15 seminaristi români au urmat stagii în Franța. Profesor de franceză au plecat voluntar să predea la seminariile greco-catolice. Un grup de carmelite au creat o mănăstire.

Și iată că, în octombrie '95, au plecat într-o nouă călătorie, ea singură putînd fi subiect de roman. Erau François și Jacques, împreună cu episcopul de Toulon. După ce au vizitat toate diocesele, aveau să participe la Blaj la o Conferință episcopală unde erau reuniți greco-catolici și romano-catolici. Toți episcopii alături de Nunțiul Apostolic și Arhiepiscopul de Padova. Franța, Italia și România reunite întru credința în Cristos. O ceremonie majestuasă, o corală remarcabilă și binecuvîntarea apostolică a Nunțiului. O oră mai tîrziu, după împărtășanie, cu sufletul plin de măreția celor trăite în Mica Romă, François Agofroy era lovit de un infarct. Soldat umanitar și al credinței, a murit pe front.

Dumnezeu să-l odihnească!

Serban DEMETRIU

Dar asociația își continuă misiunea și dacă cineva vrea să o sprijine se poate adresa: M. Jacques Chevalier, 30 rue de la Paix, 10000 Troyes; tel. (16) 25 73 37 90.

Institut de Langues et Civilisations Orientales Section du Roumain

Annonce la conference de monsieur Olivier Gillet de l'Université Libre de Bruxelles intitulée "l'Eglise Orthodoxe Roumaine sous le régime communiste: byzantinisme et nationalisme", qui aura lieu samedi, 9 décembre 10h30 dans les salons de l'INALCO - 2 rue de Lille, 75007 Paris

Casa Românească

120 bis, rue Haxo, 75019 Paris
(Metro Télégraphe sau Porte de Lilas)

Anunță că, din pricina grevelor, conferințele prevăzute pentru luna decembrie au fost aminate pentru 1996. Casa Românească își cere scuze și contează pe înțelegerea prietenilor săi.

EXPOSITION

BOTEZ
"TENTATION D'EXISTER"
DES SCULPTURES

DANS LE FOYER DU THÉÂTRE DU CACHAN 21 AVENUE LOUIS GEORGEON
DU 2 AU 21 DÉCEMBRE 1995
TOUS LES JOURS SAUF LE DIMANCHE
DE 10 A 12H, ET DU 14H A 18H

EXPOSITION
MIRCEA VALERIU DEACA
Faux Passeports

Salle Michel David Weill
Cité Internationale des Arts
18 rue Hôtel de Ville
→ 75004 Paris

DECESE

Lucie Ghika (Paris); Mihai Rosetti Bălănescu (Paris); Mihai Codreanu (Offenbach) conf. dr. ing. Ana Zaharia; prof. dr. doc. ing. Traian Demian; Malvina Acsinte; Andrei Sanda; prof. Io, Preoteasa; Cornel Negru; Gh. Osman; farm. Mincu Cornelia Lucia; Vasile Diaconescu; Mihaela Silișteanu; ing. Iuliu Vlad; ing. Horia Olărescu; dr. Vasile Zamfir; Marin și Margareta Vișan; prof. Ion Stănculescu; George Bandol; Laurențiu Bărbulescu; ing. Alex. Szmuk; Pop Elena; aviator Traian Rusu; Ecaterina Georgescu; Vasile Istrițeanu; Ioana Marin; ing. Dan Iordăchianu; Laurențiu Predoiu; dr. Matilda Dima; dr. Ligia Simionescu; Manea Dudău (Guthartz); dr. Mircea Adrian Oncescu; Dumitru Ispas; Eugen Bărbulescu; dr. Ion Baba; dr. Gelu Gheorghiu; Maria Antoniadă; Elena Banu; Maria Mușatescu; Alexandru Valentin Strătescu; Maria Burnei Udrescu; Coman Leonte; Vsevolod Caimacan; ing. Vasile Coamănescu; Mareia Ormulu; Ștefan Trufiencu; ec. Constantin Magria; Constantin Mihalache; Oprea polidor Diaconu; Raisa Arafutu; gen. col. Stelian Popescu; Grigore Kolovski; dr. Vasile Marza; Ana Benni.

NATURALIZARI "Journal Officiel", 7 decembrie 1995 publica numele următoarelor persoane născute în România, care au obținut naturalizarea franceză: Gavriloiu Monica, Ana Ruxandra, și Gavriloiu Sarghi, Mihai Alexandru, născuți la București; Suci Margareta, Viorica, născută la Valișoara.

ABONAȚI-VĂ
LA LUPTA

le combat

Directeur: Michel Korné 7/12/95
ISSN 1148 - 7321

NUMERO 257

TARIF D'ABONNEMENT ANNUEL

En Francs Français:

FRANCE FRF 250
EUROPE FRF 300

En d'autres monnaies, le tarif est majoré des frais bancaires d'encaissement comme suit.
DEM 100 - CHF 90 - GBP 35

Par avion :

AMERIQUE
AMERIQUE DU NORD FRF350
ISRAEL
AMERIQUE DU SUD
ASIE FRF 450
AUSTRALIE

USA 60 ou équivalent

USA 70 ou équivalent

125 Bureaux de la Colline - 92213 St-Cloud-France
Tel. (33-1) 46020540 Telefax (33-1) 46 02 14 37 - Tlx 270152 F
Commission Paritaire N° 65481 - CCP. : 11 341 71 A Paris

REMARQUES SUR LES SERVICES SECRETS EN ROUMANIE

Le texte dont nous publions les extraits ci-dessous a été écrit et publié en juillet 1995 par M Victor Barsan, membre du Groupe pour le Dialogue Social de Bucarest.

Le texte traite surtout du Service Roumain d'Information (SRI) fondé au printemps 1990 et qui est le successeur de la Securitate de Ceausescu. Il y a toutefois d'autres services secrets dont le nombre total est de 9, répartis dans différents ministères, de l'armée, de l'intérieur, gardes du président, services anti-terroristes, etc, ce qui fait que la Roumanie continue à avoir un des services secrets les plus étendus au monde.

La justification de ces services est de défendre le pays contre les menaces extérieures, militaires ou économiques, mais aussi de combattre la corruption, la drogue et les trafics de toutes sortes, qui se seraient de la Roumanie comme voie de passage de l'Est à l'Ouest.

Ces explications ont réussi à convaincre une partie de l'opinion publique, mal informée, car tributaire pour toute information de la radio, et surtout de la télévision d'Etat.

Certains des arguments sont pourtant peu convaincants lorsque l'on voit à quel point la corruption s'est développée en Roumanie ces dernières années.

Le SRI s'emploie également à convaincre l'opinion publique qu'il n'utilise plus les méthodes de la Securitate et qu'il n'y a pas de liens de succession entre la police secrète honnie du temps de Ceausescu et l'actuel Service Roumain d'Information.

Le texte de Victor Barsan traite de certains de ces sujets.

Connexion entre SRI et l'ex-Securitate

L'information officielle répétée régulièrement par le SRI affirme qu'environ 40% de ses effectifs ont été recrutés après 1989, ce qui veut dire que 60% des cadres SRI appartiennent à l'ex-Securitate (dissoute après la mort de Ceausescu en décembre 1989 n.r.)

Il est difficile de croire que ces 40% d'employés SRI (si nous faisons confiance à ce pourcentage) n'avaient aucune relation avec l'ex-Securitate, et presque certain que c'était des "collaborateurs", "amis", en

tous les cas "des personnes sûres".

Le sentiment courant dans l'opinion publique est que les personnes (de la Securitate) qui travaillaient dans le réseau intérieur ont été partiellement changées par celles qui travaillaient dans les réseaux étrangers des services secrets.

Il est important de souligner qu'aucun des membres du "mauvais parti" de la Securitate, c'est à dire les 40% des effectifs de la Securitate qui auraient été licenciés en 1990, n'est connu actuellement!...

... En fait très peu de choses sont connues sur l'ex-Securitate. Un grand nombre d'articles ont paru dans différentes publications après décembre 1989, mais ils avaient un caractère chaotique et des informations peu sûres. Même ces informations n'ont guère été recensées.

Lors d'une discussion télévisée à un poste quasi indépendant dirigé par Cornel Nistorescu, en janvier 1995, certains responsables de l'ex-Securitate ont insisté sur l'idée que "vous pouvez tout faire pour savoir quelque chose mais sans notre aide, vous n'apprendrez jamais rien sur la Securitate".

Les déclarations faites en mars 1995 par Roland Vasilevici, à la télévision indépendante de Timisoara, qui n'a malheureusement qu'un rayon d'écoute très restreint, constituent une exception importante. Ancien colonel de la Securitate, actuellement à la retraite, Roland Vasilevici, décrivait en détail l'action répressive de la Securitate. La réaction a été très violente. Son ancien chef Radu Tinu, chef adjoint de l'ex-Securitate dans la région, est entré dans le studio TV essayant d'empêcher Vasilevici de parler et le tournant en ridicule.

Le colonel Vasilevici a écrit une série d'articles sur le sujet dans le journal de Timisoara, affirmant que:

Le SRI utilisa à nouveau les méthodes de la Securitate pour influencer et manipuler l'opinion publique au bénéfice du pouvoir; les méthodes sont celles du KGB; la principale activité est de fomenter des conflits artificiels pour diviser les partis et les organisations de l'opposition pour compromettre et discréditer les personnalités politiques, etc..

Ces faits sont exactement ce que

CORNELIU COPOSU

Extrait de l'article publié dans "l'Independent" du 13 Novembre 1995 par TOM GALLAGHER

Né le 20 Mai 1916 à Bobota, Corneliu Coposu vient de décéder le 11 Novembre 1995 à Bucarest. Son histoire est l'une des plus remarquables dans les annales de la répression communiste en Europe de l'Est.

En 1990, âgé de 74 ans, il émerge de près de cinquante ans de prison et de surveillance policière pour raviver le Parti National Paysan Chrétien et Démocrate (PNTCD) et constituer un aimant pour l'opposition aux ex-communistes se trouvant au pouvoir en Roumanie. Il était un adversaire déterminé de l'intolérance et a fait de son mieux pour améliorer les relations avec les Hongrois et la minorité juive de Roumanie.

Né en Transylvanie dans le district de Salaj, Coposu a étudié le droit et a été l'un des proches de Iuliu Maniu, chef du parti national paysan pendant la période 1937-47, à titre de secrétaire personnel et puis de secrétaire général adjoint du parti en 1945. Ses liens avec une personnalité politique largement respectée pour ses critères éthiques et pour avoir joué un rôle clef en 1918 lors de l'unification de la Transylvanie avec l'Etat roumain, ont rehaussé la stature de Coposu comme le firent ses propres souffrances en prison après 1947. Lorsqu'il fut relâché en 1964, son poids était tombé de 114 à 51 kg et il avait oublié de parler, après avoir passé les dernières huit années de sa captivité dans une cellule solitaire. Sa femme Arlette était morte en prison comme un grand nombre des dizaines de milliers de membres du parti, emprisonnés après 1947.

En 1964, à une époque où les dirigeants communistes avaient essayé de mobiliser le soutien populaire sur des bases nationalistes en faveur de la tentative de détacher une Roumanie restée staliniste de l'orbite de Moscou, Coposu refusa une invitation à occuper un poste public honorifique. Pendant le quart de siècle de résidence forcée et de surveillance constante par la police secrète qui a suivi, Coposu se heurta à l'impossibilité d'une activité politique.

Suite page II

REMARQUES..... Suite de la page I
l'opinion publique, du moins celle des sympathisants de l'opposition, considère comme des lieux communs sur le SRI....

Le livre blanc sur la Securitate

SRI a publié "le livre blanc sur la Securitate", dont 4 volumes à ce jour, soit au total 1800 pages. Le premier volume décrit la transition du Service d'Information de l'état roumain indépendant à la Securitate; les autres publient surtout des documents concernant certaines missions de la Securitate après 1948.

Ce n'est pas proprement dit un livre blanc pour deux raisons. Il essaie de démontrer que la résistance anti-communiste en Roumanie était fasciste, ce qui est faux car c'était un phénomène national et patriotique. Il est facile de reconnaître dans cette identification "anti-communiste égal fasciste", une formule de propagande soviétique basée sur l'idéologie léniniste selon laquelle il n'y avait que deux types de gens, "les soviétiques, et les ennemis du pouvoir soviétique, identifiés pendant la deuxième guerre mondiale avec les fascistes". Actuellement la propagande poste-soviétique a légèrement modifié ce type d'antinomie "soviétique, fasciste" en "démocrate, terroriste". Par exemple l'armée tchécoslovaque ou le groupe Ilascu (en Bessarabie) sont des "terroristes" cependant que l'armée russe est "démocrate".

Deuxièmement le livre blanc essaie de calomnier le chef moral de l'opposition, Corneliu Coposu (décédé récemment). L'auteur anonyme du livre blanc prétend qu'entre 1938 et 1945, le parti national paysan avait sa propre police politique dirigée par Corneliu Coposu.

Cette affirmation est manifestement ridicule, Coposu ayant été à l'époque, chef du bureau de presse du parti.

Pour toute personne qui connaît l'histoire, il est clair qu'entre 1938 et 1945, pendant la période des dictatures du roi Carol et d'Antonescu, ce sont les services secrets de l'Etat qui contrôlaient sévèrement la vie politique. Les partis politiques avaient été interdits, leur activité et celles de leurs dirigeants étaient suivies de près. L'existence d'une police secrète d'un des partis était totalement impossible.

Le fichier personnel

SRI avait déclaré, il y a trois ans que toute personne pourra avoir connaissance de son propre dossier contenant les réclamations, dénonciations, calomnies et résultats des investigations effectués par l'ex-Securitate. Néanmoins, à ce jour, cela reste toujours impossible.

En 1994, un sénateur de l'opposition, Constantin Ticu Dumitrescu a proposé un projet de loi inspiré par le modèle allemand de législation "anti Stasi", permettant l'accès aux documents de la Securitate. Le projet a été rejeté et abandonné. En avril 1995, un

sénateur du principal parti gouvernemental Vasile Vacaru, a proposé un projet semblable mais nettement plus restrictif. Par exemple, les personnes qui avaient "trahi" l'Etat (l'Etat communiste) seraient exemptées. Cela voulait dire que la loi était destinée uniquement aux personnes ayant été fidèles au régime communiste? Par la suite, monsieur Vacaru a renoncé à son projet sans explication.

Un rapport concernant le rôle joué par la Securitate pendant la révolution a été écrit par le SRI quatre ans après les événements. C'est un texte vague dont le fil conducteur est que la Securitate a joué un rôle insignifiant en décembre 1989.

La commission parlementaire de contrôle

Créée début 1993, l'activité de la commission parlementaire de contrôle du SRI est régie par un décret / décision parlementaire de Juin 1993. Selon cette décision les activités de cette commission sont secrètes; Récemment le caractère secret a été renforcé, la violation de ce secret pouvant entraîner la perte de l'immunité parlementaire.

La commission est présidée par Vasile Vacaru, vice-président du principal parti gouvernemental ayant des liens très étroits avec le président Iliescu avant et après décembre 1989. Vacaru appartient à l'aile dogmatique du parti. Il y a en outre un ex-membre du bureau d'information de l'armée, et d'un vice-président membre du Parti National Paysan Chrétien Démocrate, personnalité totalement passive et non combative.

Monsieur Vacaru a lui-même expliqué lors d'une interview à Radio-Bucarest, que le contrôle et la vérification incombent à la Haute Commission de la Défense. Ainsi le président de la commission lui-même considère que le contrôle du public sur les activités du SRI est illégal ?...

De telles considérations créent une confusion délibérée entre le contrôle public des informations secrètes et celui des institutions de l'Etat.

La commission n'a en outre aucune compétence concernant les activités des autres services secrets. De ce fait il y a huit autres services secrets qui ne sont nullement contrôlés!

Les autres services secrets sont : SIE - Service d'Information Extérieur, dépendant du ministère des affaires étrangères; SPP - (voir ci-dessous) ; la Direction des Informations Militaires et la Direction du Contre-espionnage du ministère de la défense; le Service d'Information et la Direction des Opérations de Contrôle et Investigation de l'Inspectorat Général de la police, les deux dépendantes du ministère de l'intérieur; le Département d'Information de la Direction Générale des Prisons, dépendant du ministère de la justice; ...

(à suivre)

CORNELIU COPOSU suite de la Page I

Néanmoins, en 1987, grâce à une rencontre clandestine avec un haut dirigeant chrétien démocrate italien, le PNTCD fut admis à l'Union Chrétienne Démocrate Européenne qui fournit des aides au parti en 1990.

Coposu a pris part à la fin de 1989, aux manifestations de rue de Bucarest, qui ont contribué à la chute de Nicolae Ceausescu. Toutefois Ion Iliescu, qui conduisait le putsch interne du parti contre le dictateur a écarté Coposu pendant ces événements dramatiques. Lorsque les élections furent préparées en hâte pour Mai 1990 par les ex-communistes qui avaient formé le Front du Salut National (FSN), il devint clair que le parti de Coposu avait perdu les bases sociales et économiques qui l'avait soutenu avant 1945. Les notions d'agriculture privée, de commerce urbain et de foi religieuse, dont le parti avait tiré ses propres valeurs, son support matériel et ses adhérents, avaient été ébranlées pendant la période communiste.

Toutefois, auprès de la jeunesse à l'esprit démocratique, la dignité, les manières simples, et la clarté d'expression de Coposu en firent une personnalité fascinante. En promouvant des jeunes, il a essayé d'éviter que son parti ne devienne une gérontocratie dominée par des personnes âgées désireuses à reprendre les carrières interrompues dans les années 1940. Quelque soit l'avenir qui l'attend, il est maintenant assuré de pouvoir éviter les divisions qui ont défiguré la plupart des autres partis politiques de Roumanie...

Sous une direction moins clairvoyante et rigoureuse, le PNTCD aurait bien pu être tenté à faire des compromis avec les forces autoritaristes afin de renforcer son attrait auprès d'électeurs qui avaient été soumis pendant de nombreuses années à des conditions antidémocratiques. Coposu accentua, au contraire, un patriotisme civique, étant prêt à coopérer avec les dirigeants des Hongrois de Roumanie, à condition que l'intégrité territoriale du pays ne soit jamais mise en cause. Les déclarations publiques qu'il a fait à partir de juin 1990, démontrent qu'il considérait une alliance regroupant l'ensemble du camp démocratique roumain, comme la seule voie possible pour reprendre l'initiative aux "néo-communistes" du F.S.N., un parti qu'il considérait être dirigé par les démocrates non sincères décidés à conserver le monopole du pouvoir.

.... Sa place dans l'histoire roumaine est assurée et il est vraisemblable que les générations futures lui accorderont les honneurs qui lui ont été refusées pendant une vie pleine de tempêtes et de tragédies personnelles, que Coposu a supportées avec un stoïcisme remarquable.